

Die Haghe

Januari 2014
124e jaargang nr. 1
verschijnt 6 x per jaar

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

LEDENBERICHT

Van de voorzitter

Het is al weer een maand geleden dat het Jaarboek Die Haghe 2013 in het gebouw van ABN/AMRO aan de Kneuterdijk werd gepresenteerd.

Weinigen beseffen hoeveel (vrijwilligers) werk dat met zich meebrengt. Uiteraard begint het proces met het schrijven van de artikelen. Die moeten dan niet alleen door de redactie van het Jaarboek worden beoordeeld, maar meestal ook nog bewerkt, uiteraard in overleg met de auteurs. Het samenstellen en schrijven van de vaste rubrieken: het Jaarverslag, Monumentenzorg, Archeologie, Overleden Hagens, Nieuwe Haagse archieven, Publicaties over Den Haag, Samenstelling van het gemeentebestuur, Straatnamen, Kroniek en het Register – en een nieuwe rubriek: Haags Historisch Museum en Museum de Gevangenpoort – neemt heel veel tijd in beslag. Dan moet het geheel van illustraties worden voorzien en adverteerders moeten worden gevonden. En tot slot moet het Jaarboek worden vormgegeven, gedrukt en gebonden, betaald, bij een sponsor gepresenteerd en bij de leden bezorgd. In zo'n proces gaat er wel eens iets mis. Dit jaar was dat bijvoorbeeld dat de binder op het moment dat het Jaarboek gedrukt was, failliet werd verklaard. Vind dan maar eens een oplossing die ertoe leidt dat het Jaarboek zonder veel extra kosten toch

op tijd klaar is! U kunt zich voorstellen dat uw voorzitter bij het uitreiken van het eerste exemplaar een zucht van verlichting slaakte.

Als lid van onze vereniging kunt u er trots op zijn dat wij er nu al bijna 125 jaar in slagen het Jaarboek uit te brengen en alleen dat al is reden genoeg om lid te zijn en te blijven.

Ik wens u een voorspoedig 2014.

Florus Wijsenbeek

Activiteiten voor de leden

Rondleiding Jan van Goyenhuis en Van Balckeneyndehuis

Den Haag was in de Gouden Eeuw een belangrijke schildersstad, hier zaten ook de rijke opdrachtgevers. Aan de Dunne Bierkade, die deel uitmaakte van de Haagse

AGENDA

17 Januari

Rondleiding door het Jan van Goyenhuis en het Van Balckeneyndehuis aan de Dunne Bierkade

7 Februari

Lezing over Park Zorgvliet door Paul Gerretsen in het Haags Historisch Museum

21 Februari

Excursie naar de Grote of Sint Jacobskerk onder leiding van Michiel de Ligt, directeur van de Stichting Grote Kerk

PostNL
Port Betaald

grachtengordel, woonden en werkten drie schilders die inmiddels grote internationale faam genieten: Jan van Goyen, Jan Steen en Paulus Potter. Jan van Goyen vestigde zich rond 1633 in Den Haag. Hij liet rond 1640 aan de Dunne Bierkade een tweetal huizen bouwen. In een ervan (nr. 16) ging hij zelf wonen en het huis ernaast (nr. 17) verhuurde hij aan Paulus Potter. Jan van Goyen was een van Nederlands grootste landschapschilders, net als Jacob en Salomon van Ruysdael. Zijn schilderijen hangen in musea over de hele wereld. In het woonhuis van Jan van Goyen wordt een media presentatie gegeven van enkele tientallen schilderijen. Ook hangt er een replica van het enorme schilderij 'Gezicht op 's-Gravenhage', waarvan het origineel zich in het Haags Historisch Museum bevindt. Verder zijn er een schildersatelier, enkele stijlkamers en een bedstee te bewonderen. Op de begane grond is een bruin café gevestigd waar Jan Steen een geziene gast zou zijn geweest. Het huis Dunne Bierkade 18 ontwierp Pieter Post in 1639 voor stadstimmerman Claes Dirckz. van Balckeneynde, met wie hij aan het Huis ten Bosch had gewerkt. Van Balckeneynde was ook betrokken bij de bouw van het Catshuis en het Paleis Noordeinde. Het huis met zijn karakteristieke natuurstenen gevel en met zijn authentieke interieur kan worden gebruikt voor trouwerijen, vergaderingen en diners. Het huis is inmiddels een Rijksmonument. Wij starten de rondleiding in het Van Balckeneyndehuis op nr. 18. Hier wordt u ontvangen en rondgeleid door Michiel Voorhoeve, eigenaar van het huis. Vervolgens gaan we naar het Jan van Goyenhuis op nr. 16, waar de rondleiding wordt verzorgd door onder anderen Rob Wubbels, bestuurslid van Die Haghe, en u wordt ingelicht over de relatie die er tussen de drie schilders en de stadstimmerman bestond. Na afloop wordt u koffie/thee met kruidkoek aangeboden in de foyer van het Jan van Goyenhuis.

Het Van Balckeneyndehuis uit 1639

Datum: vrijdag 17 januari
 Aanvang: 13.00 uur (bij grote belangstelling komt er een tweede rondleiding om 14.30 uur)
 Locatie: Dunne Bierkade 18
 Kosten: 4 euro (inclusief koffie/thee)
 Maximaal 18 personen
 Aanmelden: aanmeldendieaghe@hotmail.com of telefoon 06-22123039

Let op: aanmelden kan vanaf 9 januari.

Flaneren met de Bentincks in Park Zorgvliet

Het Catshuis in Park Zorgvliet, gravure door J. van den Aveele, ca. 1690 (Coll. Haags Gemeentearchief)

In de zeventiende en achttiende eeuw was Den Haag zeer geliefd bij buitenlandse diplomaten. Het klimaat was er zoveel frisser en aangamer dan in metropolen als Londen en

Parijs. En welke stad kende zoveel buitenplaatsen op een steenworp afstand als Den Haag waar men onder zijns gelijken kon vertoeven? Het park Zorgvliet genoot een bijzondere reputatie. Het oude buiten van raadpensionaris Jacob Cats was door de vertrouwing van koning-stadhouder Willem III, Hans Willem Bentinck en later door diens zoon Willem Bentinck, tot een klein Versailles omgetoverd. Het was er niet alleen heerlijk om te vertoeven in de lommerrijke lanen en in de fraai aangelegde priëlen, Zorgvliet prikkelde en scherpte ook de geest. Het park wemelde namelijk van verwijzingen naar de klassieke oudheid en de recente geschiedenis die de tijdgenoten stof tot overdenking gaven. Een fascinerend geheel, dat de tand des tijds helaas niet heeft weten te weerstaan. Aan de hand van oude kaarten en prenten hoopt Paul Gerretsen met u virtueel te flaneren in het park Zorgvliet, dat betoverende lusthof van de Bentincks.

Datum: 7 februari
 Aanvang: 14.00 uur
 Locatie: de Salon, Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7
 Kosten: 3 euro
 Maximaal 45 personen
 Aanmelden: aanmeldendieaghe@hotmail.com of telefoon 06-22123039

Let op: aanmelden kan vanaf 9 januari.

Excursie naar de Grote of Sint Jacobskerk

Wie kent de Grote Kerk niet, icoon van de stad en één van de oudste gebouwen van Den Haag? Op de plaats van de huidige kerk stond al in de 13de eeuw een houten kapel, genoemd naar haar schutspatroon Jacobus de Meerdere. In de 14de eeuw stond er al een stenen gebouw. Tussen 1420 en 1424 verrees de unieke, zeskantige toren die tot op heden het stadsbeeld van Den Haag heeft bepaald. Daarna volgde in dezelfde eeuw de bouw van het schip en het koor in hun huidige omvang. Enkele graven van Holland, onder anderen Albrecht van Beieren en Filips de Goede, hebben de bouw in de verschillende fasen financieel ondersteund. In de 19de en 20ste eeuw werd de kerk enkele malen gerestaureerd. In de loop der eeuwen hebben velen hun bewondering voor het gebouw uitgesproken, zoals de Haagse rechtsgeleerde Jacob van der Does in zijn lofdicht. Het schip met zijn prachtige tongewelven telt aan weerszijden drie zware zuilen. Zowel aan de noord- als aan de zuidzijde zijn drie kapellen, even hoog als het schip en eveneens met houten tongewelven overdekt. In- en uitwendig is er de markante tegenstelling tussen het schip en het rijzige koor; dat laatste is een prachtig voorbeeld van de zogenaamde Brabantse late Gotiek. Het gebouw is eigendom van de Protestantse Gemeente 's-Gravenhage, maar is in beheer bij de Stichting Grote Kerk die het openstelt voor velerlei activiteiten, zoals ontvangsten, tentoonstellingen, beurzen en culturele activiteiten. Bezoekers en gebruikers kunnen genieten van dit historische gebouw met zijn weidse ruimte en het

Het interieur van de Grote Kerk, aquarel door B.J. van Hove, 1836 (Coll. Haags Historisch Museum)

bijzondere licht dat door de hoge ramen binnenvalt. Michiel de Lig, directeur van de Stichting Grote Kerk, zal ons rondleiden door dit prachtige Rijksmonument onder andere langs de praalgraven en de wapenschilden van de Ridder van het Gulden Vlies die hier bijeenkwamen in 1456. Tevens heeft Michiel de Lig

aangeboden om voor een beperkt aantal liefhebbers de toren open te stellen om die te beklimmen. Een puike conditie is wel handig, aangezien u 321 treden omhoog moet en uiteraard ook weer naar beneden.

Datum: vrijdag 21 februari

Aanvang: 13.00 uur (bij grote belangstelling komt er nog een tweede rondleiding om 14.30 uur)

Locatie: Rond de Grote Kerk 12

Kosten: 3 euro

Maximaal: 20 personen

Aanmelden: aanmeldendiechaghe@hotmail.com of telefoon 06-22123039

Let op: aanmelden kan vanaf 9 januari.

Tentoonstellingen

Vorstelijke voet aan wal

Muzee Scheveningen toont met de expositie *Vorstelijke voet aan wal – 200 jaar landingen op Scheveningen* de rol van Scheveningen in het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden. Scheveningen schreef geschiedenis met de landing van erfprins Willem Frederik op 30 november 1813 en met de 25-jaarlijkse herdenkingen die daarop volgden. Ook de nagespeelde landing op 30 november 2013 komt weer te boek te staan als historische gebeurtenis.

Al in 1838, vijftig jaar na de landing, herdacht Scheveningen de terugkeer van de prins. Een kwart eeuw later volgde de eerste landelijke viering, die sindsdien elke vijftig jaar als officiële viering te boek staat. We danken daar het Nationale Monument op Plein 1813 aan en de Gedenknaald op de boulevard.

Scheveningen staat er echter op die viering om de vijftig jaar te houden. Vanaf 1888 gebeurt dat met het naspelen van de landing. De Stichting Scheveningen Viering Gedenkdagen doet sinds 1938 de organisatie, zorgt voor de overdracht van kennis en trekt draaiboek en registers open. Twintig leden van het in 1817 opgerichte Schevenings Leesgezelschap Vriendschap en Oefening vertolken steeds de hoofdrollen. Daarnaast spelen honderden figuranten mee, die zijn gestoken in historische

kledij uit 1813 of in Scheveningse klederdracht. Het meespelen in een bepaalde rol of als figurant gaat dikwijls over van generatie op generatie.

Tegelijk met de tentoonstelling verschijnt de publicatie *Het was op Scheveningen! De landing van de Prins herdacht, 1838-2013* van de jonge historici Carolien

Boender, Eline de Graaf en Margot van der Linden. Dit 19de deel in de Historische Reeks van Muzee Scheveningen is geen tentoonstellingscatalogus, maar bedoeld om het verhaal te lezen achter alle foto's, prenten, schilderijen, filmbeelden, documenten en voorwerpen waarmee de tentoonstelling in beeld brengt hoe de landing sinds 1838 zeven keer werd herdacht. Het boekje is verkrijgbaar in de museumwinkel van Muzee Scheveningen en bij de Scheveningse boekhandels. Prijs 14,95 euro. De expositie is te zien tot en met 4 mei 2014.

Landgenoten! Onderdanen en Oranjes 1813-2013

Het Haags Historisch Museum belicht tot en met 5 mei 200 jaar Koninkrijk in de tentoonstelling *Landgenoten! Onderdanen en Oranjes 1813-2013*.

Het is het jaar 1813 en het zijn onzekere tijden. Sinds 1811 is Napoleon aan de macht, met Den Haag als 'Bonne Ville de l'Empire'. Veel mensen zijn tevreden met het moderne, Franse bewind, maar anderen zien liever een zelfstandige regering met een Oranje aan het hoofd. Het tij begint te keren en in Den Haag zijn het drie heren die beginnen aan de omwenteling. Gijsbert Karel van Hogendorp, Frans Adam van der Duijn van Maasdam en Leopold van Limburg Stirum vormen het Driemanschap dat de komst van de nieuwe koning voorbereidt. Er wordt een afgezant naar Engeland gestuurd om prins Willem te vragen de oversteek naar Holland te maken. Zijn aankomst in Scheveningen en Den Haag op 30 november 1813 wordt een ware triomftocht. Op 30 maart 1814 wordt Willem I in de Nieuwe Kerk in Amsterdam ingehuldigd als soeverein vorst.

In de tentoonstelling staat de band tussen onderdanen en de Oranjes centraal. Verhalen en meningen over de achtereenvolgende koningen en koninginnen geven daarvan een beeld. Was iedereen enthousiast over de nieuwe koning Willem I? Waarom kon pas in 1869 een monument onthuld worden dat de gebeurtenissen van 1813 herdacht? En waarom werd koning Willem III 'koning Gorilla' genoemd? Ook zijn er persoonlijke bezittingen van de Oranjes te zien. Heel bijzonder is een aardstralenkastje dat de belangstelling van koningin Juliana voor het paranormale zichtbaar maakt. Zij liet zulke kastjes plaatsen in haar paleizen om kwalijke stralingen te neutraliseren. Uniek is het meubilair van de Koninklijke Wachtkamer van het voormalige station Staatsspoor. Schilderijen en prenten laten momenten zien waarop vorst of vorstin en volk samenkwamen. Hoe werd dit door het volk ervaren?

Een speciaal kinderspoor met videofragmenten geeft ook de jonge bezoeker een indruk van de koningen en koninginnen die ons land heeft gekend en van de ingrijpende gebeurtenissen die zich de afgelopen 200 jaar hebben afgespeeld.

De landing van prins Willem Frederik op het Scheveningse strand, aquarel door N.L. Penning, 1813 (Coll. Rijksmuseum, Amsterdam)

Nieuwe publicaties

Architectuurgids Wederopbouw Den Haag

Den Haag raakte gedurende de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd. Na Rotterdam was het de meest gehavende stad van Nederland. In 1942 kreeg Den Haag te maken met de aanleg van de Atlantikwall, de Duitse verdedigingslinie langs de kust van Noorwegen tot de Spaanse grens, die bedoeld was een geallieerde invasie over zee tegen te houden. Van Kijkduin tot Scheveningen werd een zone van enkele honderden meters volledig ontdaan van bebouwing en beplanting en werd er een tankgracht van 27 meter breed gegraven. Op 3 maart 1945 trof een verwoestend bombardement van de geallieerden per abuis een groot deel van het Be Zuidenhout en het gebied rond het Korte Voorhout.

Na de oorlog was het zaak zo snel mogelijk de verwoeste stadsdelen te herbouwen. Maar dat was niet genoeg. De ernstige woningnood maakte de aanleg van nieuwe wijken noodzakelijk, zoals Morgenstond, Bouwlust en Mariahoeve. In de bestaande stad werd hard gewerkt aan de uitbreiding van kantoren voor overheid en bedrijven en voorzieningen voor recreatie en cultuur.

Zo'n vijftien jaar geleden begon men het belang in te zien van het gebouwde erfgoed uit de wederopbouwperiode, niet in de laatste plaats omdat veel daarvan door nieuwbouw werd vervangen. Om de cultuurhistorische kwaliteiten ervan niet geheel verloren te laten gaan, is er een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd die in 2002 is gepubliceerd. Op basis hiervan zijn verschillende gebouwen tot gemeentelijk monument aangewezen en zijn enkele gebieden gemeentelijk beschermd stadsgezicht geworden.

De *Architectuurgids Wederopbouw Den Haag 1940-1965*

Flatgebouw Wapendal, Ridderspoorweg 2-172 uit 1951-1953

is bedoeld de belangstelling voor het naoorlogse erfgoed verder te vergroten, want de waardering hiervoor is beslist nog geen vanzelfsprekendheid. Het boek bevat een aantal bondige inleidingen, bijvoorbeeld over de nieuwe inzichten

op het gebied van stedenbouw en volkshuisvesting. Of over de toepassing van systeembouw, een nieuwe bouwtechniek die lagere kosten en een hoger bouwtempo tot gevolg had. Ook wordt aandacht besteed aan de bouwstijlen waarin architecten huizen en gebouwen ontwierpen. Een selectie van 100 flats, woonhuizen, scholen, kerken, kantoren en andere gebouwen worden in het boek besproken. Tekst en afbeeldingen nodigen uit tot een nieuwe kijk op wederopbouwarchitectuur. Wie wel eens wat anders wil dan kennis nemen van de geijkte monumenten, leze deze gids en gaat terstond op pad om de naoorlogse bouwkunst te bekijken. Nog één opmerking wil ik maken: waarom de periode 1940-1965 wordt gehanteerd en niet 1945-1965 is mij onduidelijk.

Wijnand Galema, *Architectuurgids Wederopbouw Den Haag 1940-1965*, Den Haag (Gemeente Den Haag i.s.m. Uitgeverij De Nieuwe Haagsche) 2013, 200 pp., rijk geïllustreerd, VOM-reeks 2013 nr. 3, ISBN 978-94-91168-58-1, prijs 22,95 euro

Michiel van der Mast

Contributie 2014

De contributie bedraagt, evenals vorig jaar, 24,50 euro voor een enkelvoudig (een persoon) lidmaatschap en 31,50 euro voor een meervoudig (twee personen) lidmaatschap.

Wij verzoeken u de contributie 2014 over te maken op giro 71791 (IBAN: NL49 INGB 0000 0717 91, BIC: INGBNL2A) t.n.v. Geschiedkundige Vereniging Die Haghe met vermelding van uw lidmaatschapnummer dat bij de adressering van dit Ledenbericht staat vermeld.

Indien u ons gemachtigd heeft, zal de contributie 2014 half januari automatisch van uw rekening worden afgeschreven. Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Enno de Vries
penningmeester

Nieuwe leden

De heer E. Blokpoel, mevrouw S. Dekker, de heer A. Messelaar, mevrouw I.P. Michiels van Kessenich-Hoogendam, de heer L. van den Oever, mevrouw Y. van der Spek, mevrouw A.C.H. Visser en mevrouw F.C. Wijsenbeek

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter
drs. F.A. Wijsenbeek

Secretaris
drs. P. de Kieft
tel: 070-3834762

Penningmeester
ir. E.B. de Vries

Leden
mw. drs. W. Goudswaard
mw. Ph.A.M. Swenker
drs. L.A.F.H. van Tilborg
R.P.H. Wubbels

Secretariaat
Ursulaland 61
2591 GT Den Haag
e-mail: p.kieft@planet.nl

Financiën
Storting op giro 71791
(IBAN:
NL49 INGB 0000 0717 91)
t.n.v. Geschiedkundige Vereniging
Die Haghe

Info ledenadministratie en opgave nieuwe leden
ir. E.B. de Vries
Margrietstraat 9
2555 PT Den Haag
ebdevries@xs4all.nl

Redactieadres Ledenbericht
Balistraat 32
2585 XT Den Haag
e-mail: m.vandermast@tiscali.nl

Redacteur Ledenbericht
drs. W.M. van der Mast

Website Die Haghe:
www.haagsegeschiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe
Voor aanwijzingen auteurs en inzenden van kopij:
V.L.C. Kersing, Dienst Stadsbeheer Afdeling Archeologie,
Postbus 12651, 2500 DP Den Haag, tel. 070-3536633, e-mail victor.kersing@denhaag.nl

Contributie/Opzegging
Bij opzegging van het lidmaatschap in de loop van het verenigingsjaar blijft de contributie voor dat jaar verschuldigd. Zie Statuten op website Die Haghe.